

5-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA OKULA UYUM VE AKRAN İLİŞKİLERİ

SCHOOL ADJUSTMENT AND PEER RELATIONSHIPS OF 5-6 YEARS OLD CHILDREN

Yrd. Doç. Dr. Hülya GÜLAY
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD.
hulya.gulay@gmail.com

Öz

Araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişkiyi eğitim öğretim yılının güz ve bahar dönemlerinde incelemektir. Çalışmanın örneklem grubunu, Denizli'nin merkez ilçesinde okul öncesine devam eden 5-6 yaş grubundan 76 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Çocuk Davranış Ölçeği, Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği ve 5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre güz ve bahar dönemlerinde çocukların okula uyum düzeyleri yükseldikçe olumlu sosyal davranış düzeyi de yükselmekte, uyum düzeyleri azaldıkça olumlu sosyal davranış düzeyleri de azaldığını göstermektedir. İki dönemde de okula uyum düzeyi arttıkça saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri azalmakta, başkalarına yönelik olumlu sosyal davranış düzeyi artmaktadır. Ayrıca eğitim öğretim yılının başındaki okula uyum düzeyi bahar döneminin sonundaki akran ilişkileri ile anlamlı ilişki içindedir. Okulun başında sağlanan uyum düzeyi yıl içindeki akran ilişkilerini etkileyebilmektedir.

Anahtar kelimeler: Okula uyum, Akran ilişkileri, 5-6 yaş grubu çocuklar

Abstract

The aim of the research is to study the relations between school adjustment levels and peer relations with various dimensions of preschool children especially during autumn and spring terms. The sample group of the study consisted of 76 children of 5-6 years old attending preschools located in central region of Denizli city. A demographic data form, The Child Behavior Scale, The Victimization Scale and The Teacher Rating Scale of School Adjustment for 5-6 Years of Children were used to gather data. According to the results of the research the positive social behavior levels of the children grow parallel to their adjustment levels in schools. The more school adjustment increases, the lower becomes aggression, anxiety, exclusion, hyperactivity and being victim of peer aggression. As a result the levels of pro-social behaviors increase a lot. The adaptation level at the beginning of school year effects significantly the peer relation during the whole school year.

Keywords: School adjustment, Peer relationships, 5-6 years old children

1. GİRİŞ

Okula uyum, okul kültürünün ya da öğrenme ortamlarının gerektirdiği çok yönlü özelliklerle öğrencilerin sahip olduğu özelliklerin üst düzeyde öğrenme için uyumlu bir şekilde bir araya gelme derecesini ifade etmektedir (Spencer, 1999). Okula uyum sağlayan çocuklar, dikkatlidirler, etkinliklerde katılımcı, aktiftirler, bağımsız çalışabilirler ve akademik başarıları yüksektir. Ayrıca bu çocuklar akranları ve öğretmenleriyle yakın ve güvene dayalı ilişkiler kurarlar (Bart, Hajami & Bar-Haim, 2007; Buhs & Ladd, 2001). Çocukların okula uyum süreciyle tanıştıkları ilk yer, okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar akran ilişkileri açısından da önem taşımaktadır (Gülay, 2010). Yaşamın ilk yıllarındaki akran ilişkileri, sonraki yıllardaki davranış sorunları, yalnızlık, akademik başarı, okula uyum ile ilişkili bulunmuştur (Birch & Ladd, 1998). Okula uyum ve akran ilişkileri karşılıklı etkileşim halindedir (Bart, Hajami & Bar-Haim, 2007). Özellikle okul öncesi dönem okula uyumun ve akran ilişkilerinin ilk örneklerinin yaşanmasına olanak sağlamaktadır. Akranlar, sağladıkları destek, bakım, güven ve arkadaşlıkla çocukların özgüvenlerini arttırmaktadır. Olumlu akran ilişkileri, grup içindeki aidiyet duygusunu geliştirir. Okula uyum sağlayan çocukların sosyal etkileşimlerinin daha iyi olduğu, sosyal becerileri sıklıkla kullandıkları ve akranları tarafından sevildikleri, kabul edildikleri görülmektedir. Akran kabulü, başarılı okul uyumu için temel bir unsurdur. Akran ilişkilerinin farklı boyutları (saldırganlık, şiddete maruz kalma, sevilme v.b.) çocukların uyum düzeylerini azaltabilmektedir (Estell vd., 2008; Klima & Repetti, 2008; Ladd, 2006). Okula başladığında olumsuz akran ilişkileri geliştiren, sosyal becerilerden yoksun olan çocukların çocukluk ve hatta ergenlik boyunca akran reddi, iletişim problemleri ve akademik başarısızlık yaşayabildikleri belirlenmiştir (Leve, Fisher & DeGarmo, 2007). Aynı şekilde okula uyum da olumlu akran ilişkilerinin kurulmasını ve akran kabulünü pekiştirir. Akran grubunda yakın arkadaşların az sayıda olması, akran şiddetine maruz kalma, akranlar tarafından dışlanma ve/veya reddedilme, okula uyum ile olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur (Ladd, Kochenderfer & Coleman, 1996). Okula uyumu şekillendiren değişkenlerden biri de akran ilişkileridir (Betts, Rotenberg & Trueman, 2009). Okul öncesi dönemdeki okul uyumsuzluğunun olumsuz etkileri kısa ve uzun süreli olarak görülebilmektedir. İlkokul deneyimlerinin kazanıldığı sırada yaşanan okul uyumsuzluğu kısa ve uzun süreli olarak sosyal-duygusal uyumu, akademik başarıyı, okula karşı tutumu olumsuz etkileyebilmektedir (Ladd & Burgess, 2001). Okula uyum ile akran ilişkileri arasındaki etkileşimden yola çıkarak, araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişkiyi eğitim öğretim yılının güz ve bahar dönemlerinde incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Okul öncesi dönem çocuklarının güz dönemindeki okula uyum düzeyleri ile güz dönemindeki saldırganlık, olumlu sosyal davranış, sosyal olmayan davranış, dışlanma, korkulu-kaygılı olma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bahar dönemindeki okula uyum düzeyleri ile bahar dönemindeki saldırganlık, olumlu sosyal davranış, sosyal olmayan davranış, dışlanma, korkulu-kaygılı olma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır ?

Okul öncesi dönem çocuklarının güz dönemindeki okula uyum düzeyleri ile bahar dönemindeki saldırganlık, olumlu sosyal davranış, sosyal olmayan davranış, dışlanma, korkulu-kaygılı olma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır ?

Genel olarak araştırmada iki dönemdeki okula uyum ve akran ilişkilerinin farklı boyutları incelenerek değişkenler arasında kısa ve uzun dönemdeki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Çocukların okula uyum düzeyleri ile akran ilişkilerinin çeşitli boyutları, öğretmenleri tarafından 2009-2010 eğitim öğretim yılında güz ve bahar dönemi olmak üzere iki kez ölçülmüştür.

Örneklem

Araştırmanın örneklem grubunu 36 kız (% 47.4), 40 erkek (% 52.6) olmak üzere 76 çocuk oluşturmuştur. Çocukların yaş ortalaması 5 yıl, 5 ay, 18 gündür (en az, 5 yaş 21 gün; en çok, 6 yıl, 4 ay, 6 gündür). Örneklem grubunun tamamı Türkiye'nin Denizli ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam etmektedirler. Örneklem grubu basit rastgele örnekleme yöntemi ile Denizli ilinin merkezindeki okulların isimleri arasında seçilen kura sonucunda belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından oluşturulan formda, çocukların yaş, cinsiyet ve aileleriyle ilgili bilgiler içi hazırlanmış sorular bulunmaktadır.

Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği (The Child Behavior Scale), 1996' da öğretmenlerin bilgileri doğrultusunda, okul öncesi dönem çocuklarının okulda akranlarıyla olan ilişkilerini değerlendirmek amacıyla, Ladd ve Profilet tarafından geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçek, akran ilişkilerini etkileyen saldırgan davranış, başkalarına yardımı amaçlayan sosyal davranış, asosyal davranış, dışlanma, korkulu-kaygılı olma ve aşırı hareketlilik olmak üzere çeşitli değişkenleri temsil eden 6 alt ölçekten oluşmaktadır (Ladd & Profilet, 1996). Ölçekteki tüm maddeler “Uygun Değil”, “Bazen Uygun”, “Tamamen Uygun” ifadeleriyle değerlendirilmektedir. Ölçekte, alt ölçeklerin yapısı gereği genel bir

toplam puandan söz edilememektir. Her bir alt ölçek, kendi içinde değerlendirilmektedir. Alt ölçeklerden alınan toplam puanlar, o ölçeğin temsil ettiği davranışın hangi sıklıkta gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Ölçek, Gülay (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Dilsel eşdeğerlik çalışmasının ardından yapılan güvenilirlik geçerlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin iç tutarlık katsayısı .81 olarak belirlenmiştir. Akranlarına karşı saldırganlık alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .87, akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar göstermek alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .88, akranlarına karşı asosyal davranışlar göstermek alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .84, akranlarına karşı korkulu-kaygılı olma alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .78, akranları tarafından dışlanma alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .89, aşırı hareketlilik alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .83 olarak belirlenmiştir (Gülay, 2008).

Akranlarının Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği (The Victimization Scale), 1997'de Kochenderfer ve Ladd tarafından, 5-6 yaş çocukları için geliştirilen "Akranların Şiddetine Maruz Kalma-Kişisel Değerlendirme (Self Reports of Victimization)" Ölçeği'nden yola çıkılarak, 2002'de geliştirilen bir ölçme aracıdır. Öğretmenler tarafından doldurulmaktadır. Ölçekte akran saldırganlığının dört tipi (fiziksel, dolaylı, doğrudan ve genel) ile ilgili birer tane olmak üzere toplam dört madde bulunmaktadır. Her madde, "Hiçbir zaman", "Bazen", ve "Her zaman" ifadeleriyle değerlendirilmektedir (Ladd & Kochenderfer-Ladd, 2002). Ölçeğin dilsel eş değerklik, güvenilirlik geçerlik çalışmaları Gülay tarafından 2008'de gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı, .72 olarak belirlenmiştir (Gülay, 2008).

5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği (The Teacher Rating Scale of School Adjustment for 5-6 Years of Children): Ölçek, 1996'da G. W. Ladd, B. Kochenfender ve C. Coleman tarafından geliştirilmiştir. Orijinal ölçek, 27 maddeden ve 4 alt ölçekten (Okulu sevme alt ölçeği, İşbirlikli katılım alt ölçeği, Okuldan kaçınma, Kendi kendini yönetme) oluşmaktadır. Ölçekteki her madde "Uygun Değil", "Uygun" ve "Tamamen Uygun" ifadeleriyle değerlendirilmektedir (Birch & Ladd, 1997). Ölçek Önder ve Gülay (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Okulu sevme alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .81, işbirlikli katılım alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .84, okuldan kaçınma alt ölçeğinin .73, Kendi kendini yönetme .67 olarak belirlenmiştir (Önder ve Gülay, 2010).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada belirlenen okullardaki öğretmenler araştırma, ölçme araçları hakkında bilgilendirilmişlerdir. Öğretmenler veri toplama araçlarını her çocuk için iki kez (2009 ekim ve 2010 mayıs) doldurmuşlardır.

Veriler SPSS 15.0 paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde çocukların okula uyum düzeyleri ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı yöntemi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada cevap aranan sorulara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular sırasıyla; “Okula uyum ve akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişki (Güz dönemi)”, “Okula uyum ve akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişki (Bahar dönemi)” ve “Güz dönemindeki okula uyum ve bahar dönemindeki akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişki” olmak üzere üç tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Okula uyum ve akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişki (Güz dönemi)

Güz dönemi	$\bar{\chi}$	S	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Okula Uyum	29.57	3.17	--	.51**	-.29*	-.33**	-.46**	-.51**	-.46**	-.28*
2. Olumlu Sosyal Davranış	12.61	4.67	--	--	-.47**	-.60**	-.52**	-.69**	-.54**	-.31**
3. Sosyal Olmayan Davranış	2.05	2.40	--	--	--	.29*	.39**	.34**	.59**	.20
4. Saldırganlık	2.31	3.06	--	--	--	--	.40**	.62**	.76**	.30**
5. Korkulu Kaygılı Olma	2.52	3.16	--	--	--	--	--	.43**	.51**	.40**
6. Dışlanma	1.28	1.97	--	--	--	--	--	--	.49**	.30**
7. Aşırı Hareketlilik	1.62	2.28	--	--	--	--	--	--	--	.26*
8. Akran Şiddetine Maruz Kalma	.17	.44	--	--	--	--	--	--	--	--

* p < .05 ** p < .01

Tablo 1 incelendiğinde, eğitim öğretim yılının ilk döneminde 5-6 yaş grubu çocukların okula uyum düzeyleri ile olumlu sosyal davranışları arasında istatistiksel açıdan olumlu yönde, anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir (p < .01). Aynı tabloda, okula uyum düzeyi ile sosyal olmayan davranış, saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan olumsuz yönde, anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir (p < .01; p < .05).

Tablo 2. Okula uyum ve akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişki (Bahar dönemi)

Bahar dönemi	$\bar{\chi}$	S	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Okula Uyum	34.35	2.45	--	.30**	-.23*	-.23*	-.40**	-.28*	-.24*	-.35**
2. Olumlu Sosyal Davranış	15.97	4.09		--	-.52**	-.58**	-.68**	-.70**	-.67**	-.57**
3. Sosyal Olmayan Davranış	1.30	2.12			--	.43**	.41**	.51**	.52**	.30**
4. Saldırganlık	1.32	1.98				--	.40**	.58**	.72**	.63**
5. Korkulu Kaygılı Olma	1.43	2.09					--	.64**	.56**	.47**
6. Dışlanma	.90	1.88						--	.75**	.55**
7. Aşırı Hareketlilik	1.21	2.02							--	.60**
8. Akran Şiddetine Maruz Kalma	.32	.71								--

* p < .05 ** p < .01

Bahar dönemine ait ölçümlerin sonuçlarına (Tablo 2) göre güz döneminde olduğu gibi (Tablo 1) 5-6 yaş grubu çocukların okula uyum düzeyleri ile olumlu sosyal davranışları arasında istatistiksel açıdan olumlu yönde, anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < .01$). Çocukların okula uyum düzeyleri yükseldikçe olumlu sosyal davranış düzeyi de yükselmekte, uyum düzeyleri azaldıkça olumlu sosyal davranış düzeyleri de azalmaktadır. Ayrıca okula uyum düzeyi ile sosyal olmayan davranış, saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan olumsuz yönde, anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir ($p < .01$; $p < .05$). Bu sonuca göre okula uyum düzeyi yükseldikçe saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri azalmakta, okula uyum düzeyi yükseldikçe akran ilişkilerinin olumsuz boyutları azalmaktadır.

Tablo 3. Güz dönemindeki okula uyum ve bahar dönemindeki akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişki

	$\bar{\chi}$	S	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Okula Uyum	29.57	3.17	--	.48**	-.41*	-.43*	-.42**	-.48*	-.44*	-.52**
2. Olumlu Sosyal Davranış	15.97	4.09	--	--	-.52**	-.58**	-.68**	-.70**	-.67**	-.57**
3. Sosyal Olmayan Davranış	1.30	2.12	--	--	--	.43**	.41**	.51**	.52**	.30**
4. Saldırganlık	1.32	1.98	--	--	--	--	.40**	.58**	.72**	.63**
5. Korkulu Kaygılı Olma	1.43	2.09	--	--	--	--	--	.64**	.56**	.47**
6. Dışlanma	.90	1.88	--	--	--	--	--	--	.75**	.55**
7. Aşırı Hareketlilik	1.21	2.02	--	--	--	--	--	--	--	.60**
8. Akran Şiddetine Maruz Kalma	.32	.71	--	--	--	--	--	--	--	--

** p < .01

Görüldüğü gibi okul öncesi eğitimin dönemindeki okula uyum düzeyi ile ikinci dönemdeki olumlu sosyal davranışları arasında istatistiksel açıdan olumlu yönde, anlamlı ilişki bulunmaktadır (p < .01). İlk dönemdeki okula uyum düzeyi ile ikinci dönemdeki sosyal olmayan davranış, saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan olumsuz yönde, anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir (p < .01).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın sonuçları, güz ve bahar dönemlerinde çocukların okula uyum düzeyleri yükseldikçe olumlu sosyal davranış düzeyi de yükselmekte, uyum düzeyleri azaldıkça olumlu sosyal davranış düzeyleri de azaldığını göstermektedir. Ayrıca iki dönemde de okula uyum düzeyi yükseldikçe saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri azalmakta, okula uyum düzeyi yükseldikçe akran ilişkilerinin olumsuz boyutları azalmaktadır. Bulgular, iki dönemde okula uyum ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. İki dönemde aynı bulguların elde edilmiş olması okula uyumun ve akran ilişkilerinin önemi ve kısa süreli etkisi açısından tutarlılığı ifade etmektedir. Benzer şekilde akran ilişkilerini boyutları arasında da tutarlı sonuçlar elde edilmiştir. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, okul uyumsuzluğunun akranlar tarafından reddedilmeyi, dışlanmayı beraberinde getirebileceği belirtilmektedir (Bacchini, Affuso & Trotta, 2008). Akran ilişkilerindeki farklı davranışlar, birbirlerini etkileyerek dolaylı olarak okul uyumsuzluğunu arttırabilirler. Örnek olarak kaygı, korku gibi olumsuz duygusal durumlar akran şiddetini beraberinde getirebilir. Akran şiddetine maruz kalan çocukların bazıları, akran

etkileşimlerinde çekingen, korkulu-kaygılı olabilirler. Bazıları da saldırganlık gibi olumsuz davranışlar sergileyebilir (Kochenderfer & Ladd, 1996; Ladd & Burgess, 2001). Her iki durumda da okula uyum sağlamak zorlaşacaktır.

Araştırmanın diğer bulgusu, okula uyumun eğitim öğretim yılı içindeki uzun süreli etkisine yöneliktir. Eğitim öğretim yılının başındaki okula uyum düzeyi, bahar döneminin sonundaki akran ilişkileri ile anlamlı ilişki içindedir. Bu sonuca göre okulun başında sağlanan uyum düzeyi yıl içindeki akran ilişkilerini etkileyebilmektedir. Okul öncesi dönemdeki okula uyumun sonraki yıllardaki akran ilişkilerini etkilediği yapılan uzun süreli araştırmalarda ortaya konmuştur (Ladd, 2006). Buhs ve Ladd (2001) örneklem grubunu anasınıfından ilköğretim 5. sınıfa kadar izledikleri araştırmalarında okul öncesi dönemdeki okul uyumsuzluğunun ilköğretim yıllarındaki akademik başarıyı, yalnızlığı ve akranlar tarafından dışlanmayı beraberinde getirdiğini ifade etmişlerdir.

Okula uyum ile akran ilişkileri yakından ilişkili kavramlardır. Hatta aralarında neden-sonuç ilişkileri bulunmaktadır. Şöyle ki, akran ilişkilerindeki davranışlar, tutumlar da uzun süreli olarak okula uyumu etkileyebilmektedir. Kaygılı çocukların sosyal ortamlardan ve durumlardan uzak kalmaları, zaman içinde motivasyonlarını, konsantrasyonlarını da azaltacaktır. Bu durum, eğitim faaliyetlerine, etkinliklere katılmama ile sonuçlanacaktır (Ladd & Burgess, 2001; Rubin & Burgess, 2001). Ayrıca saldırganlık, kısa süreli olarak okula uyum, uzun süreli olarak da okulu bırakma, suç işleme ile ilişkili bulunmuştur (Loeber, 1990). Çekingen çocukların sınıfa katılımları ve okula uyumları düşük düzeyde olabilmektedir. Bu durum sonraki yıllardaki okula uyum ve yalnızlık düzeyiyle ilişkili bulunmuştur (Stoeckli, 2010). Gomes ve Livesey (2008) tarafından yapılan çalışmada, aşırı hareketli çocukların akran ilişkilerinde sorun yaşadıkları, sınıfa uyum sağlayamadıkları belirlenmiştir. Aynı çalışmada, yardımlaşma, paylaşma, etkili iletişim becerileri akran ilişkilerindeki olumlu davranış örneklerini desteklediği vurgulanmıştır. Görüldüğü gibi araştırmanın bulguları kendi içinde ve yapılan diğer çalışmalarla tutarlık göstermektedir. Küçük çocukların okula uyumları ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasında karşılıklı etkileşim bulunmaktadır. Aynı zamanda okula uyum, yıl içindeki akranlar arasındaki ilişkileri etkileyebilmektedir.

Okula uyum sağlayarak başarılı, etkili ilişkiler geliştirmek çocukların temel ihtiyaçları arasındadır (Stoeckli, 2010). Okula uyum ile akran ilişkilerinin incelendiği bu çalışmanın sonuçları, küçük çocukların okula uyumlarının önemini ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların uyumunu kolaylaştırmak için özel çalışmalar, düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Öğretmen adaylarının dikkati okula uyumun kısa ve uzun süreli etkilerine çekilmelidir. Aynı şekilde çocukların akran ilişkileri, gruplarına ilişkin sosyal yapılanmalar, özenle ve farklı tekniklerle (sosyometri, gözlem v.b.) takip edilmelidir. Akran ilişkilerinin geliştirilmesine öncelik verilmelidir. Okula uyum ve akran ilişkileri konusunda yaşanacak sorunlar karşısında ailelerle iletişime geçilmelidir. Konu ile ilgili yapılacak

araştırmalarda, okula uyumla karşılıklı etkileşim halinde bulunan farklı değişkenlerin ele alınması konunun detaylı biçimde irdelenmesi açısından önem taşımaktadır. Farklı değişkenlerin küçük çocukların okula uyum sağlamalarına etkisi, karşılaştırmalı olarak ele alınmalıdır. Okula uyum düzeyini tespit etmek için gözlem, anne-baba görüşü gibi farklı kaynaklardan da bilgi elde edilmelidir. Okul öncesi dönemdeki okula uyumun, ilköğretime yansıtacak etkilerini konu alan boylamsal çalışmalar yapılmalıdır. Okula uyum sağlamayı kolaylaştırıcı etkenlerin incelendiği deneysel çalışmalar, okul uyumsuzluğunun azaltılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Bacchini, D. Affuso, G., & Trotta, T. (2008). Temperament, ADHD and peer relations among children: The mediating role of school bullying. *Aggressive Behavior*, (34), 447-459.
- Bart, O., Hajami, D., & Bar-Haim, Y. (2007). Predicting school adjustment from motor abilities in kindergarten. *Infant and Child Development*, (16), 597-615.
- Betts, L. R., Rotenberg, K. J., & Trueman, M. (2009). An investigation of the impact of young children's self-knowledge of trustworthiness on school adjustment: A test of the realistic self-knowledge and positive illusion models. *British Journal of Developmental Psychology*, (27), 405-424.
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 34(1), 61-79.
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1998). Children's interpersonal behaviors and the teacher-child relationship. *Developmental Psychology*, 34(5), 934-946.
- Buhs, E. S., & Ladd, G. W. (2001). Peer rejection as an antecedent of young children's school adjustment: An examination of mediating processes. *Developmental Psychology*, (37), 550-560.
- Estell, D. B., Jones, M. H., Pearl, R., Van Acker, R., Farmer, T. W., Rodkin, P. C. (2008). Peer groups, popularity, and social preference. *Journal of Learning Disabilities*, 41(1), 5-14.
- Gomes, L., & Livesey, D. (2008). Exploring the link between impulsivity and peer relations in 5-6 year-old children. *Child: Care, Health and Development*, 34(6), 763-770.
- Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Marmara Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul.
- Gülay, H. (2010). *Okul öncesi dönemde akran ilişkileri*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Klima, T., & Repetti, R. L. (2008). Children's peer relations and their psychological adjustment. *Merril-Palmer Quarterly*, 54(2), 151-178.
- Kochenderfer, B., & Ladd, G. W. (1996). Peer victimization: cause or consequence of school maladjustment? *Child Development*. 67, 1305-1317.
- Ladd, G. W. (2006). Peer rejection, aggressive or withdrawn behavior, and psychological maladjustment from ages 5 to 12: An examination of four predictive models. *Child Development*, 77(4), 822-846.
- Ladd, G. W., & Burgess, K. B. (2001). Do relational risks and protective factors moderate the linkages between childhood aggression and early psychological and school adjustment?. *Child Development*, 72(5), 1579-1601.

- Ladd, G. W., & Kochenderfer-Ladd, B. (2002). Identifying victims of peer aggression from early to middle childhood: Analysis of cross-prevalance of victimization and characteristics of identified victims. *Psychological Assessment*, 14(1), 74-96.
- Ladd, G. W., Kochenderfer, B. J., & Coleman, C. C. (1996). Friendship quality as a predictor of young children's early school adjustment. *Child Development*, (67), 1103-1118.
- Ladd, G. W., & Profilet, S. M. (1996). The child behavior scale: A teacher-report measure of young children's aggressive, withdrawn, and prosocial behaviors. *Developmental Psychology*, 32, (6), 1008-1024.
- Leve, L. D., Fisher, P. A., & DeGarmo, D. S. (2007). Peer relations at school entry. *Merril-Palmer Quarterly*, 53(4), 557-577.
- Loeber, R. (1990). Development and risk factors of juvenile antisocial behavior and delinquency. *Clinical Psychology Review*, (10), 1-41.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2010). Reliability and validity of the Teacher Rating Scale of School Adjustment for 5-6 years of children. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 204-224.
- Rubin, K. H., & Burgess, K. B. (2001). Social withdrawal and anxiety. In M. W. Vasey & M. R. Dadds (Eds.), *The Developmental Psychopathology of Anxiety* (pp. 407-434). New York: Oxford University Press.
- Stoeckli, G. (2010). The role of individual and social factors in classroom loneliness. *The Journal of Educational Research*, (103), 28-39.
- Spencer, M. B. (1999). Social and cultural influences on school adjustment: The application of an identity-focused cultural ecological perspective. *Educational Psychologist*, 34(1), 43-57.